

Helsinški odbor za ljudska
prava u Srbiji

Human Rights Education for Active
Citizenship in the Western Balkans

Regionalna konferencija

**„Edukacija za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu“
Beograd, 21-22. Januar 2014.**

Izveštaj i zaključci

U okviru regionalnog obrazovnog programa *Edukacija za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu* u periodu od 21. do 22. januara 2014. organizovana je regionalna konferencija na temu: „Obrazovanje za aktivno građanstvo na Zapadnom Balkanu – izazovi i prilike“. Učesnici ove konferencije su bili predstavnici/e obrazovnih institucija, nevladinih organizacija, aktivisti/ce Regionalnog programa, te predstavnici/e međunarodne zajednice iz Srbije, BiH, Crne Gore i Kosova. Tokom dvodnevne konferencije, učesnici/ce su raspravljali o trenutnom stanju u formalnom obrazovnom sistemu kada je u pitanju obrazovanje za ljudska prava, o metodama, postignućima i prilikama koje se ukazuju kroz rad civilnog društva na ovim temama, o ulozi obrazovanja za ljudska prava u svrhu izgradnje mira i pomirenja u regionu, te o mogućnostima saradnje između formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja na polju edukacije za aktivno građanstvo.

Rasprave učesnika/ca je organizovan kroz rad u manjim grupama koje su bile geografski i sektorski pomešane. U toku rada, učesnici/e su definisali/e preporuke i moguće modele daljeg delovanja na polju poboljšanja obrazovanja za ljudska prava i aktivno građanstvo kroz regionalno povezivanje i sinergiju civilnog društva i obrazovnih institucija.

Zaključci radnih grupa:

Grupa 1: Obrazovanje za ljudska prava na zapadnom Balkanu, znanje i veštine za demokratsko građanstvo - pregled trenutnog stanja u formalnom obrazovanju. U okviru ove radne grupe, raspravljalo se o važnosti podučavanja mladih za ljudska prava, te o veštinama koje su neophodne kako bi se to stečeno znanje moglo primenjivati u svakodnevnom životu. Učesnici/e su se osvrnuli/e na pitanje, da li trenutni formalni sistemi u okviru građanskog obrazovanja sadržajno i metodološki grade znanja i veštine za aktivno građanstvo, koje razume koncepte političke participacije, nenasilja i društvenog aktivizma.

Zaključci i predložene mere (grupa 1 se u raspravi fokusirala na regionalnu saradnju):

- Pokretanje inicijative za stvaranje zajedničkih udžbenika za predmete istorije i građanskog obrazovanja;
- Uspostavljanje plana i programa građanskog obrazovanja, koji će biti zasnovan na 60 odsto identičnog sadržaja;
- Zagovaranje uvođenja građanskog obrazovanja kao obaveznog predmeta u osnovnim i srednjim školama u regionu;
- Uspostavljanje mehanizma za praćenje kvaliteta sprovođenja nastavnih planova i programa za predmete istorije i građanskog obrazovanja u regionu;
- Uspostavljanje redovnih vidova razmene na regionalnom nivou, kao što su seminari, obuke, konferencije .

Grupa 2: Civilno društvo i obrazovanje za ljudska prava – metode, uspesi, izazovi i mogućnosti. Učesnici/e ove radne grupe su se osvrnuli/e na pitanje uspeha obrazovnih formi koje se primenjuju u civilnom društvu, te su raspravljali do koje mere se ta iskustva mogu preneti u formalne obrazovne procese.

- Potrebno nadograditi metodiku i metodologiju rada kroz: praktičan pristup u nastavi, uključivanjem radionica, teatra u edukaciji, debata, samostalne istraživačke radove. Kako bi se ovo sprovelo, neophodno je ostvariti sledeće: intersektorska saradnja, uključujući i onu koja stvara prostor za razmenu između vladinog i nevladinog sektora u oblasti obrazovanja, izraditi odgovarajuće priručnike, izvršiti dodatnu edukaciju i motivaciju profesora/ki građanskog obrazovanja, uključiti angažman učenika u civilnom društvu u vrednovanje njihovog uspeha u predmetu građanskog obrazovanja.

Grupa 3: Obrazovanje za ljudska prava kao instrument za uspostavu mira i pomirenja u regionu - primeri i naučene lekcije. Učesnici/e su raspravljali/e o iskustvima obrazovnih institucija i civilnog društva u sprovođenju edukativnih programa koji su usmereni ka izgradnji mira, te o ulozi mladih u tim procesima.

- Zagovaranje uvođenja građanskog obrazovanja kao obaveznog predmeta u osnovne i srednje škole u svim zemljama regiona;
- Predmet građanskog obrazovanja treba uključiti teme i sadržaje od značaja za procese izgradnje mira u zemljama regiona, kao što je tranziciona pravda, suočavanje s prošlošću, itd;
- Povećanje kapaciteta predavača građanskog vaspitanja za prenos znanja i veština učenicima na društveno osetljive teme;
- Zagovaranje povećanja uloge civilnog društva u procesima obrazovanja na temu aktivnog građanstva.

Grupa 4: Formalno, neformalno, i informalno obrazovanje o ljudskim pravima i aktivnom građanstvu - mogući modeli integracije i saradnje. Učesnici/ce su raspravljali o potrebi integracije formalnog i neformalnog obrazovanja u smislu metoda, metodologija rada i sadržaja kao i o nedostacima u oba sektora, te načinima kako bi se isti mogli otkloniti.

- Izraditi katalog akreditovanih programa za stručno usavršavanje nastavnika/ica građanskog obrazovanja/odgoja;
- Stvoriti prostor za Učeničke/Studentske parlamente da definišu svoje potrebe u kontekstu neformalnog obrazovanja;
- Ostvarivanje saradnje između škola i organizacija civilnog društva na lokalnom nivou;
- Zagovaranje regionalnog umrežavanja aktera građanskog obrazovanja uz pomoć međunarodnih institucija poput Saveta Evrope, Evropske unije, UN, itd.

Opšte preporuke svih radnih grupa u kontekstu narednih koraka:

Osnivanje regionalne i inter-sektorske radne grupe, koja će voditi procese na regionalnom nivou, a koji se sastoje, inter alia, od sledećih tačaka:

- Analiza potreba nadogradnje sadržaja i metodike rada u okviru građanskog obrazovanja u zemljama regiona, a koja će uključiti stručnjake iz formalnog obrazovanja i predstavnike civilnog društva;
- Identifikovati sadržaje koji nedostaju u trenutnim programima građanskog obrazovanja, kao i primere dobre prakse u regionu i u međunarodnom kontekstu ;
- Istražiti interese mladih, njihove stavove i mišljenja, itd, te na osnovu rezultata istraživanja raditi na izradi edukativnih programa za nastavnike, učenike, kao i propratne literature za identificirane programe, uz obavezno učešće predstavnika civilnog društva;
- Zagovarati da planovi i programi građanskog obrazovanja budu zasnovani na 60 odsto zajedničkog, regionalnog sadržaja, a 40 odsto da obuhvati teme koje su od posebnog značaja za pojedinačne države u regionu;
- Zagovarati izradu zajedničke literature za predmet građanskog obrazovanja na regionalnom nivou koji prati odnos 60 odsto – 40 odsto;
- Zagovarati uspostavljanje građanskog obrazovanja kao obaveznog predmeta u osnovnim i srednjim školama u zemljama regiona u kojima to nije slučaj do sada, koristeći naučene lekcije i iskustva u zemljama u kojima se to već provodi.